

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Nie tylko turystami Zakopane słynie

czas trwania: 2 dni, typ: piesza, liczba miejsc: 6, stopień trudności: bardzo
łatwa

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Promocją klimatu, piękna polskich Tatr, polski profesor, lekarz, miłośnik przyrody -Tytus Chałubiński, rozpoczął historię sławy Zakopanego. Leżąca w otoczeniu tatrzańskich szczytów wieś zyskała popularność dzięki nieskażonej przyrodzie, pięknym widokom, a także niedocenianym wcześniej walorom klimatycznym. II połowa XIX wieku i działania męża opatrznociowego polskich Tatr, hrabiego Władysława Zamoyskiego podjęte w kierunku wybudowania linii kolejowej i szosy do Zakopanego szeroko otworzyły drzwi na świat dobrze zapowiadającemu się kurortowi.

Z biegiem lat powstał mit dobrego miejsca dla literatów i artystów, w którym pobyt w otoczeniu przyrody sprzyja wizjom twórczym. Zaczęła przyjeżdżać i odpoczywać, a także poprawiać swoje nadwątlone zdrowie, zarówno bohema polityczna, jak i artystyczna oraz znaczna część ówczesnej inteligencji tworząc, z rosnącego miasta artystyczną stolicę Polski.

W pierwszym, otwartym w 1885r. hotelu „Pod Gewontem”, a także na sławnych już wówczas Krupówkach, spotkać można było takie znakomitości jak: Henryk Sienkiewicz, Władysław Orkan, Stefan Żeromski, Kazimierz Przerwa Tetmajer, Jan Kasprówic, Mieczysław Karłowicz, Karol Szymanowski, Stanisław Ignacy Witkiewicz, Kornel Makuszyński, czy też malarzy, dla których Tatry stanowiły źródło artystycznych inspiracji takich jak: Stanisław Witkiewicz (ojciec), Julian Fałat czy Władysław Hasior.

Zauroczeni okolicą, zostawali krócej, czasami dłużej, a niektórzy osiadając tutaj na stałe związali się z tradycją góralską na zawsze. Karol Szymanowski, Witkacy, Kasprówic, Kornel Makuszyński, Władysław Hasior pozostawili w Zakopanym swoje ślady w postaci pamiątek w muzeach i galeriach, a część z nich także dusz na Pękowym Brzyzku.

Program wycieczki

Zakopane Młodopolskie zauroczenie Tatrami

Do wyjątków w okresie Młodej Polski należał poeta, który w swojej twórczości w ogóle nie podejmował tematów tatrzańskich. W latach 1890-1918 Podhale zawładnęło wyobraźnią większości polskich artystów. Pierwszy uzdrowiskowe walory regionu odkrył warszawski lekarz Tytus Chałubiński, a w ślad za letnikami do Zakopanego zaczęli przyjeżdżać malarze, pisarze i kompozytorzy. Do zauroczenia Podhalem w dużym stopniu przyczynił się Stanisław Witkiewicz, który zamieszkał tu w 1890 r. Atmosfera pod Giewontem sprzyjała twórczości i swobodnej wymianie myśli. Artyści zachwycali się potęgą górskiej przyrody, ale chodziło też o coś więcej - w przekonaniu wielu z nich, to właśnie wśród górali przetrwał narodowy duch wolności.

Liryka "tatrzańska" zajmuje poczesne miejsce w twórczości Jana Kasprzowicza, Adama Asnyka, Marii Pawlikowskiej-Jasnorzewskiej i Kazimierza Przerwy-Tetmajera, który - warto dodać - w góry zabierał swojego cioteczne brata Tadeusza Boya-Żeleńskiego. Do Zakopanego przyjeżdżało latem również krakowskie środowisko plastyczne. W połowie XIX w. stałymi gośćmi byli Wojciech Kossak i Jacek Malczewski. Pejzaże Tatr malowali też m.in. Leon Wyczółkowski oraz Julian Fałat. Na początku XX w. w Zakopanem bywał malarz i pisarz Stanisław Wyspiański. Z regionem czuł się związany kompozytor Karol Szymanowski, który do swojej muzyki wprowadził elementy folkloru podhalańskiego. Kompozytor i dyrygent Mieczysław Karłowicz, zapalony taternik, zginął w górach przysypany lawiną.

Na początku XX w. centrum kulturalnym Zakopanego był hotel Morskie Oko znajdujący się obecnie na Krupówkach pod numerem 30. W tamtejszej restauracji oraz sali balowej zbierała się zakopiańska bohema. Od 1904 r. miał tu swoją siedzibę profesjonalny teatr sezonowy (a w okresie międzywojennym teatr zorganizowany przez Witkacego). Na scenie przy Morskim Oku występowali wybitni aktorzy i aktorki, m.in. Helena Modrzejewska, Hanka Ordonówna i Aleksander Zelwerowicz. Odbływały się spotkania literackie, a latem 1904 r. koncertował sam Artur Rubinstein. Dziś stolica Podhala przyciąga miliony turystów, na których czekają nie tylko górskie szlaki i wyciągi narciarskie, ale nadal bogata oferta kulturalna.

49°17'36"N 19°57'15"E | na mapie:A

Zakopane Koliba - Muzeum Stylu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza

Góralczyzna według Witkiewicza

W drugiej połowie XIX w. Zakopane było już modnym uzdrowiskiem, a napływający tu bogatsi przybysze wznosili dla siebie wille, głównie w stylu alpejskim. Kiedy jednak Zygmunt Natowski - ziemianin z Podola, a zarazem kolekcjoner sztuki ludowej z Podhala - poprosił malarza i architekta Stanisława Witkiewicza (ojca Stanisława Ignacego Witkiewicza, czyli Witkacego), by zaprojektował dla niego letnią posiadłość, ten namówił swojego zleceniodawcę na dom w stylu wzorowanym na podhalańskiej architekturze. W ten sposób w 1893r. powstała inspirowana góralczyzną Koliba - pierwszy budynek w stylu zakopiańskim lub, inaczej mówiąc, witkiewiczowskim. W projekcie Witkiewicza widać inspirację czerpaną z wyglądu tradycyjnych góralskich chat. Na potrzeby zamożniejszych właścicieli wewnątrz zostało powiększone, standard podniesiony, ale ogólny rozkład pomieszczeń architekt zachował.

Domy w stylu zakopiańskim były piętrowe, zbudowane z płazów (drewnianych bel) na wysokich podmurówkach z łupanych kamieni. Dachy miały strome, a na poddaszu mieściły się dodatkowe małe pokoiki. Od strony południowej często znajdowała się odkryta weranda. Architektura była bogata w detale nawiązujące do ornamentów podhalańskiego budownictwa. Bardzo popularne stały się rzeźbione motywy roślinne. W stylu zakopiańskim powstawały również meble, porcelana, a nawet instrumenty muzyczne.

Dzisiaj Koliba - wielokrotnie rozbudowywana oraz remontowana przez licznych właścicieli - wygląda trochę inaczej niż kiedyś. Najpierw był tu pensjonat, w czasie okupacji siedziba niemieckiej organizacji młodzieżowej Hitlerjugend, a później dom wypoczynkowy oraz dom dziecka. W 1993 r. urządzono tutaj Muzeum Stylu Zakopiańskiego, gdzie można poznać ok. 20-letnią (1892-

1914) historię tego pierwszego stylu narodowego. Po Kolibie (ul. Kościeliska 18) Witkiewicz zaprojektował kilka innych domów, m.in. uchodzącą za największe osiągnięcie takiej architektury piękną willę Pod Jedłami (ul. Koziniec 1) oraz kilka obiektów sakralnych, w tym kaplicę Jaszczurówka i kaplice w kościele Najświętszej Rodziny przy Krupówkach. Styl zakopiański znalazł swoich naśladowców, m.in. Józefa Kasprusia Stocha - w jego willi Atma mieści się obecnie Muzeum Karola Szymanowskiego. Nie ulega wątpliwości, że Witkiewicz po dziś dzień ma ogromny wpływ na podhalańskie budownictwo.

Muzeum Styłu Zakopiańskiego im. Stanisława Witkiewicza - Koliba
ul. Kościeliska 18, tel. 018 201 36 02
www.muzeumtatrzańskie.com.pl

49°17'39"N 19°56'34"E | na mapie:B

Zakopane

Teatr im. Stanisława Ignacego Witkiewicza

Scena u podnóża Tatr

Dokładna data urodzin pisarza, dramaturga, malarza i teoretyka sztuki Stanisława Ignacego Witkiewicza (1885-1939) do dziś nie jest ustalona. W dokumentach, którymi posługiwał się przez całe życie, widnieje 24 marca. Jednak Witkacy urodziny obchodził 24 lutego, a zatem właśnie w lutym są świętowane w zakopiańskim teatrze, którego jest patronem. Uroczyste obchody, zwane "Karnawałem u Witkacego", ściągają do Zakopanego przedstawicieli wielu dziedzin sztuki.

Zakopiański teatr im. Stanisława Ignacego Witkiewicza powstał ponad 20 lat temu. Pomysł zrodził się w krakowskiej PWST. Od lat dyrektorem placówki jest niezmiennie jeden z jej pomysłodawców - reżyser Andrzej Dziuk. Swoją działalność teatr zainaugurował spektaklem Witkacy - autoparodia. Niesmaczny góralsko-ceperski skecz. Zakopiańczykom prawdziwym (!) poświęcone, który

po raz pierwszy widzowie zobaczyli 24 lutego 1985 r., czyli w setną rocznicę urodzin Witkacego. Od tego czasu odbyło się ponad 70 premier. Wystawia się tu przede wszystkim klasykę, sztuki mówiące o kondycji człowieka, ale w repertuarze nie brak też widowisk pełnych surrealistycznego humoru. Dużą wagę przywiązuje się do plastycznej i muzycznej oprawy.

Twórcy teatru chcieli, by nawiązywał on do dziedzictwa kulturowego stolicy Tatr i był ważnym miejscem kontaktu ze sztuką. Nie bez znaczenia jest fakt, że jego siedziba mieści się w dawnym Zakładzie Wodoleczniczym doktora Andrzeja Chramca, gdzie przed wojną spotykała się tutejsza bohema, i gdzie organizowano koncerty oraz spektakle. Dzięki temu budynek nie przestał być miejscem intelektualno-artystycznych spotkań. Teatr przy Chramcówkach 15 zyskał jednak sławę miejsca niezwykle także z innych powodów, mianowicie ogromnej gościnności. Widzowie już w progu są serdecznie witani, a oczekującym na rozpoczęcie przedstawienia podaje się herbatę! Dzięki temu łatwo się wyciszyć, a później całkowicie oddać kontemplacji sztuki.

Teatr im. Stanisława Ignacego Witkiewicza
ul. Chramcówki 15, tel. 018 200 06 60, 018 206 82 97
www.witkacy.zakopane.pl

49°18'19"N 19°57'43"E | na mapie:C

Zakopane

Muzea biograficzne słynnych twórców, mieszkańców Zakopanego

W Zakopanem są muzea biograficzne słynnych twórców, mieszkańców miasta: willa "Atma" zbudowana przez znanego snycerza, jednego z "budarzy" willi "Koliba". Powstała w roku 1895, z przeznaczeniem na pensjonat. Geneza tej nazwy wywodzi się od słowa "atma", co w sanskrycie oznacza - "dusza".

Kompozytor Karol Szymanowski (1882 - 1937) mieszkał w niej w latach 1930 - 1935. Tutaj właśnie skomponował m. in. jeden z aktów "Harnasiów", czy też II koncert

skrzypcowy. W pierwszej połowie lat 70 - tych XX wieku, zbiórką funduszy na wykup obiektu od właścicieli zajmował się Jerzy Waldorff.

Od roku 1976 jako Muzeum Karola Szymanowskiego. W dniu 6 III 1976 r. odbyło się otwarcie, jako oddziału Muzeum Narodowego w Krakowie. Jako ciekawostkę można dodać, że jest to jedyne na świecie muzeum biograficzne K. Szymanowskiego.

Następnie willa "Harenda" (z 1920r.) - Muzeum Jana Kasprowicza; willa "Opolanka" - Muzeum Kornela Makuszyńskiego i innych.

49°17'57"N 19°57'10"E | na mapie:D

Zakopane Willa "Witkiewiczówka"

Drewniany dom z 1904 roku, zbudowany wg projektu Jana Koszyca-Witkiewicza. W latach 30. XX w. mieszkał tu Stanisław Ignacy Witkiewicz - Witkacy.

49°17'30"N 19°58'35"E | na mapie:E

Zakopane Muzeum Jana Kasprowicza na Harendzie

Jan Kasprowiczy zwykły podobno mawiać, że willę w Zakopanem zafundował mu "pewien Anglik, niejaki Szekspir". Drewniany dom na Harendzie, wybudowany w 1920 r. przez miejscowego górala, Kasprowiczy - jeden z najwybitniejszych poetów okresu Młodej Polski, dramaturg i tłumacz - kupił za pieniądze otrzymane w ramach zaliczki za tłumaczenie literatury angielskiej. Był rok 1923. Dopiero wtedy przeprowadził się na stałe do Zakopanego, chociaż już od 1892 r. regularnie odwiedzał stolicę Tatr i uczestniczył w lokalnym życiu kulturalnym (częstym gościem był również w Poroninie).

W Harendzie Jan Kasprowiczy (1860-1926) spędził ostatnie trzy lata swojego życia, które należały do jednych z najszcześniejszych. Mieszkał tu ze swoją dużo młodszą, trzecią żoną Mariusią i wtedy powstały jego wiersze składające się na cykl Mój świat. Został pochowany na cmentarzu "Na Pęksowym Brzysku", ale w latach 30. prochy poety przeniesiono do granitowego mauzoleum, wybudowanego obok jego domu. Od 1950 r. w willi znajduje się Muzeum Jana Kasprowiczy.

W parterowym budynku widać wyraźne wpływy stylu zakopiańskiego, a plan wnętrza przypomina chatę góralską: pokój stołowy to sień, salonik - izba czarna, sypialnia - izba biała. Z tyłu domu są kuchnia i biblioteka, ale zwiedzającym udostępniono tylko jadalnię, salonik oraz sypialnię, gdzie można obejrzeć liczne pamiątki po Kasprowiczy, meble podhalańskie oraz góralską sztukę ludową. Uwagę zwracają trzy portrety pędzla Witkacego - dwa przedstawiające poetę i jeden jego żonę Mariusię. Warto odwiedzić Harendę, aby poczuć atmosferę, w której żył i tworzył autor Krzaku dzięki róży w Ciemnych Smreczynach, pospacerować po wysokiej skarpie nad rzeką

Zakopianką, zwiedzić zabytkowy kościół św. Jana Apostoła i Ewangelisty z początku XVIII w. (przeniesiony z okolic Wadowic), a wieczorem pójść do muzeum na spotkanie poetyckie organizowane przez Stowarzyszenie Przyjaciół Twórczości Jana Kasprowicza.

Muzeum Jana Kasprowicza
ul. Harenda 12a tel. 0-18-206-84-26

49°19'09"N 19°58'48"E | na mapie:F

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. M. Ostrowska, fot. B. Konik, fot. B. Konik, fot. Prosiaczek, kuszaba, fot. B. Konik

Trasa dodana przez: Jurek K

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
sobota 24 sierpnia 2024 21:12:51